

Posudek na diplomovou práci Jána Poláka: Místo ctnosti v Plótínově filosofii

Ve své práci chce autor objasnit, jaké postavení mají v rámci Plótínova filosofického systému etika, zvláště pak jeho úvahy o ctnosti. Tento nelehký úkol se pokouší realizovat ve třech myšlenkových krocích. Nejprve objasňuje základní rysy Plótínovy filosofie a metafyziky. V dalších dvou krocích proti sobě staví dvě současné práce, které se uvedeným tématem zabývají: Dillonovu stat' *Etika pro pozdně antického mudrce* a Hadotovu esej *Plótinos čili prostota pohledu*.

Samotná tato koncepce však může vyvolat určité věcné pochybnosti, které jsou navíc podtrženy nedostatky formálně technickými. Nepovažuji za šťastné vysvětlovat Plótínovo pojetí etiky na pozadí dvou současných interpretací. Mělo by tomu být spíše naopak! Měli bychom se v první řadě zabývat samotným Plótínem a v případě potřeby přihlížet ke statím dnešních autorů. Tento postup by se pak měl promítnout i do pečlivého rozlišení mezi primární a sekundární literaturou. Citován by měl být v první řadě sám Plótinos a jeho myšlenky by měly být za vykládány samostatně či za pomoci současných materiálů. Takto však Polák zřejmě nepostupuje. V jeho textu nelze najít snad jediný citát, který by bylo možno bezprostředně připsat Plótínovi! Může tak vyvstat otázka, zda měl Polák texty antického filosofa vůbec ve svých rukou.

Podívejme se však již na samotné závěry Polákových úvah. Ty jsou poměrně jednoznačné: Dillonova interpretace je zásadně mylná, protože prý příliš zdůrazňuje dualismus smyslového a duchovního světa, a tak vede ke zpochybnění možnosti etiky; Hadot je naopak v naznačeném ohledu méně radikální, a jeho čtení Plótína proto může inspirovat i dnešního člověka. Problémem je, že se čtenář může asi jen těžko o tento snad až příliš nekompromisní závěr přit. Jednak chybí precizní objasnění příslušných pojmů (např. ctnosti), ale také, jak jsme již výše naznačili, přímé citace z Plótína. I přesto bych však chtěl zmínit dva okruhy pochybností, na základě nichž bychom mohli dát přednost Dillonově interpretaci. V první řadě dost dobře nechápu, proč by dnešní člověk měl dát právě přednost Hadotově „optimismu“. Vždyť dnešní doba je, podobně jako pozdní antika, podle mnohých úpadková. Za těchto okolností je vcelku přirozené zaujmout sebestředný postoj a hledat smysl svého života v sobě samotném. Druhá pochybnost pak souvisí s první, byť je filosofičtější. Sám Polák ve svých bohužel snad až příliš skromných úvahách o Plótínově metafyzice poukazuje na to, že látka v plótínském univerzu představuje princip zla. Jestliže však z nějaké věci zlo pochází, pak bychom se jí měli vyhnout. To by však opět mohlo potvrzovat Dillonovy úvahy, podle nichž nemá mudrce hledět na vnější (látkový) svět, ale pohlížet do svého nitra, v němž lze nalézt samotného Boha. Mudrce pak lze přirovnat k lampě, která uprostřed bouře (tj. uprostřed zlého látkového světa) si uchovává vnitřní světlo. Dillonova interpretace by tak byla konzistentní s Plótínovou dualistickou metafyzikou. Tím samozřejmě nechci zcela odmítnout Hadotovy myšlenky. Rád bych jenom dosáhl toho, aby autor poněkud modifikoval svoje černobílé vidění reality a v obhajobě se pokusil svoje stanovisko k oběma interpretacím poněkud modifikovat.

Právě zmíněné výhrady by neměly zakrýt kvality předložené práce. Autor zpracoval poměrně obtížné téma za pomoci naší i zahraniční literatury. Ocenit je třeba dále to, že svoje myšlenky formuluje poměrně jasným způsobem. Z těchto důvodů práci doporučuji k obhajobě.

Mgr. Ing. Prokop Sousedík Ph.D.